

AGRÁRPIACI JELENTÉSEK

GABONA ÉS IPARI NÖVÉNYEK

XII. évfolyam 20. szám
2009. október 26.



Gabona és Ipari Növények
XII. évfolyam 20. szám

2009. 42. hét

Megjelenik kéthetente

Felelős szerkesztő:

Dr. Stummer Ildikó

Készítette:

Molnár Zsuzsa

molnar.zsuzsa@aki.gov.hu

Medináné Lázár Virgília

lazar.virgilia@aki.gov.hu

Keresztessyné Mohr Katalin

keresztessyne.mohr.katalin@aki.gov.hu

Kiadja:

Agrárgazdasági Kutató Intézet

Piaci Árinformációs Rendszer

H-1093 Budapest, Zsil utca 3-5.

Postacím: H-1463 Budapest, Pf.: 944

Telefon: (06 1) 476-6093

Fax: (06 1) 217-8111

www.aki.gov.hu

aki@aki.gov.hu

https://pair.aki.gov.hu

A Gabona és Ipari Növények piaci jelentésén kívül kínáljuk még a Baromfi, Élőállat és Hús, Zöldség, Gyümölcs és Bor, Tej és Tejtermékek piaci jelentéseket is.

A kiadványokkal kapcsolatban részletes felvilágosítást ad:

Mihók Zsolt

Telefon: (06 1) 476-3064

TARTALOMJEGYZÉK

GABONAPIACI JELENTÉS.....	3
A gabonafélék termelői ára.....	5
A gabonafélék jegyzése.....	7
A gabona alapú termékek feldolgozói értékesítési ára.....	10
A megfigyelt gabona alapú termékek fogyasztói ára	10
Külpiaci információk.....	11
OLAJNÖVÉNY-PIACI JELENTÉS.....	16
Az olajos magvak és termékeinek jegyzése néhány kiemelt árutőzsdén.....	18
A fontosabb hazai olajos magvak termelői-, a belőlük készült termékek feldolgozói értékesítési átlagára	21
A nyers növényolajok ára és jegyzése.....	21
Európai olajnövény- és dara árak és jegyzések.....	22
A napraforgóolaj fogyasztói ára.....	22
BIOÜZEMANYAG MELLÉKLET.....	23
Az európai bioetanol-termelés alakulása.....	23

GABONAPIACI JELENTÉS

- A 2009/2010. gazdasági évben a globális búzakibocsátás várhatóan 3%-kal csökken, a felhasználás viszont nő az előző gazdasági évhez képest.
- A chicagói és a párizsi árutőzsdén, valamint a BÉT-en mind a búza, mind a kukorica jegyzése nőtt október második felében.
- Az étkezési búza hazai termelői ára csökkent, míg a takarmánybúzáé és a kukoricáé emelkedett a 42. héten az egy héttel korábbihoz viszonyítva.

Világpiaci kitekintés

Az IGC legfrissebb jelentésében a globális **búzakibocsátást** 666 millió tonnára becsüli a 2009/2010. gazdasági évben, ami 21 millió tonnával kevesebb mint 2008/2009-ben. Az északi féltekén csaknem befejeződött a betakarítás és a vártnál jobb hozamoknak köszönhetően a korábbi becslésekhez képest nagyobb az Európai Unió (139 millió tonna), Oroszország (60 millió tonna), Ukrajna (20 millió tonna), Uruguay (1,8 millió tonna) és Algéria (3 millió tonna) termelése. A csapadékhány miatt Argentína termése azonban tovább csökkenhet.

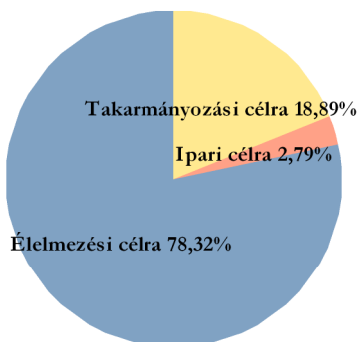
Ezzel egy időben az északi féltekén számos országban megkezdődött a **búza vetése** is. Míg egyes országokban, például Indiában – várhatóan a nő a vetésterület, addig máshol – például az USA-ban – csökkenhet a búzaterület, amelyben elsődleges szerepet játszik, hogy az árak az idén jelentősen elmaradnak az egy évvel korábbi szinttől. Az Európai Unió déli tagállamaiban esőre lenne szükség, máshol viszont kedvezőek a feltételek a vetéshez. Oroszország déli területein jól halad a vetés. Ukrajnában a szeptemberi esőzések és az átlagos hőmérséklet szintén kedvezett a munkálatoknak.

A búza **felhasználása** világszinten elérheti a 643 millió tonnát a legfrissebb becslések szerint, ami annak köszönhető, hogy várhatóan nagyobb mennyiség kerül élelmezésre és ipari feldolgozásra. Összességében ez 2 millió tonnával több fogyasztást jelent a 2009/2010. gazdasági évhez viszonyítva.

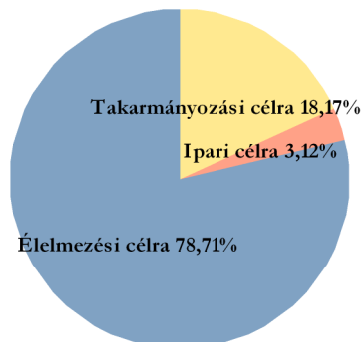
Az **átmenő készletek** várhatóan 185 millió tonnára nőnek a 2009/2010. gazdasági év végére szemben az előző évi 163 millió tonnával. Az öt legnagyobb exportőr (USA, EU, Kanada, Argentína, Ausztrália) zárókészlete 46,6 millió tonna körül alakul, ami 1,7 millió tonnával több, mint az előző szezonban.

A búza felhasználása

2008/2009. gazdasági év



2009/2010. gazdasági év



Forrás: IGC

Bár az USA kukoricakibocsátását folyamatosan felfelé korrigálják, a **globális kukoricatermelés** mégis 2 millió tonnával kevesebb lehet a 2009/2010. gazdasági évben az előzőhöz viszonyítva, melynek háttérében Argentína és Kína kedvezőtlen termés előrejelzései állnak. Az Egyesült Államokban az enyhe szeptemberi időjárás és a talaj kedvező vízellátottsága miatt nagyobb termésre számítanak, azonban a késői tavaszi vetés miatt aggódnak, hogy a betakarítást a téli fagyok beállta előtt be lehet-e fejezni. Az IGC legfrissebb jelentésében 322 millió tonnára teszik a várható kibocsátást a folyó gazdasági évre. Az Európai Unióban továbbra is 57,6 millió tonna körüli kukoricatermést várnak az idén, szemben az előző évi 63 millió tonnával. Ukrajnában 8 millió tonna, Oroszországban 4,8 millió tonna lehet az idei kukoricatermés, ami 30% körüli visszaesést jelent az előző évhez képest.

Az IGC várakozásai szerint a kukorica felhasználása rekord szintet érhet el, 797 millió tonnára nőhet a 2009/2010. gazdasági évben.

Hazai helyzetkép

Az AKI Statisztikai Osztályának október 12-i jelentése szerint Magyarországon a búza tervezett vetésterületének 25%-át vetették be a jelzett időpontig. A többi őszi kalászos vetése előrébb tart, a rozs 77%-át, a tritikálé 53%-át, az őszi árpa 72%-án végeztek a munkával. A betakarítás is halad, a kukorica 54%-a, mintegy 4 millió tonna került le a szántóföldről a jelentés szerint.

A gabonafélék termelői ára

1. táblázat

A gabonafélék termelői ára származási hely* szerint (42. hét)

Megnevezés	Mértékegység	Származási hely*			Országos		
		Dunántúl	Alföld	Észak-Magyarország	2009. 41. hét	2009. 42. hét	2009. 42. hét/ 2009. 41. hét (%)
Étkezési	tonna	11 165	6 652	1 339	8 211	19 155	233,30
búza	Ft/tonna	27 263	27 678	28 644	28 951	27 504	95,00
Takarmány-	tonna	3 384	-	-	2 832	4 353	153,70
búza	Ft/tonna	25 406	-	-	24 120	25 640	106,30
Takarmány-	tonna	19 350	10 471	-	26 343	32 606	123,78
kukorica	Ft/tonna	25 688	23 314	-	23 382	24 923	106,59
Takarmány-	tonna	-	-	-	2 399	-	-
árpa	Ft/tonna	-	-	-	24 048	-	-

* Származási hely: ahol a gabonát megtermelték.

Az országos átlaggal a regionális összes mennyiség és az átlagár sem egyezik. Ennek oka, hogy volt felvásárlás az adott régióban, azonban az adatszolgáltatók alacsony száma miatt egyes régiók adata nem publikus. Az országos átlagban a nem publikált adatok benne vannak.

Forrás: AKI PÁIR

2. táblázat

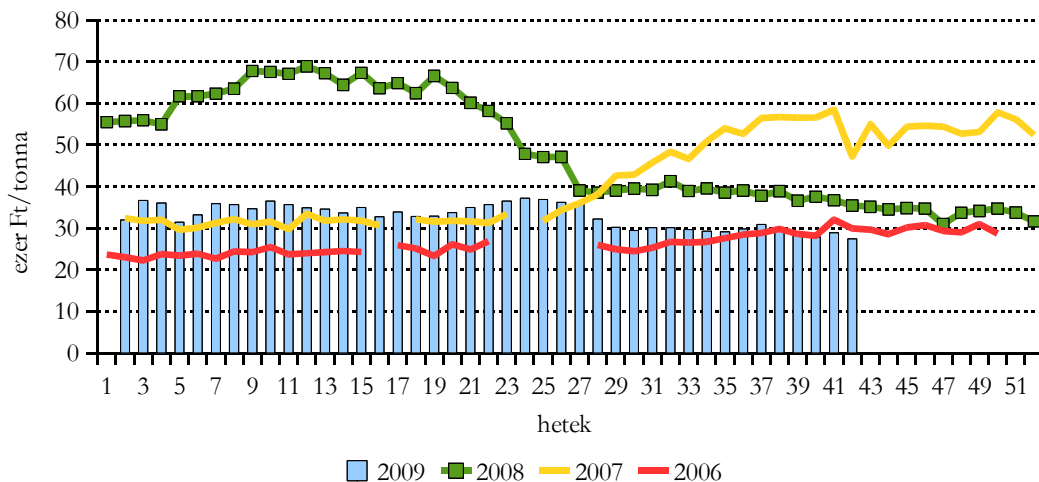
A gabonafélék országos termelői ára

Megnevezés	Mértékegység	Országos				
		2008. 42. hét	2009. 41. hét	2009. 42. hét	2009. 42. hét/ 2008. 42. hét (%)	2009. 42. hét/ 2009. 41. hét (%)
Étkezési	tonna	8 293	8 211	19 155	230,99	233,30
búza	Ft/tonna	35 466	28 951	27 504	77,55	95,00
Takarmány-	tonna	2 937	2 832	4 353	148,19	153,70
búza	Ft/tonna	26 279	24 120	25 640	97,57	106,30
Takarmány-	tonna	29 755	26 343	32 606	109,58	123,78
kukorica	Ft/tonna	22 128	23 382	24 923	112,63	106,59
Takarmány-	tonna	-	2 399	-	-	-
árpa	Ft/tonna	-	24 048	-	-	-

Forrás: AKI PÁIR

1. ábra

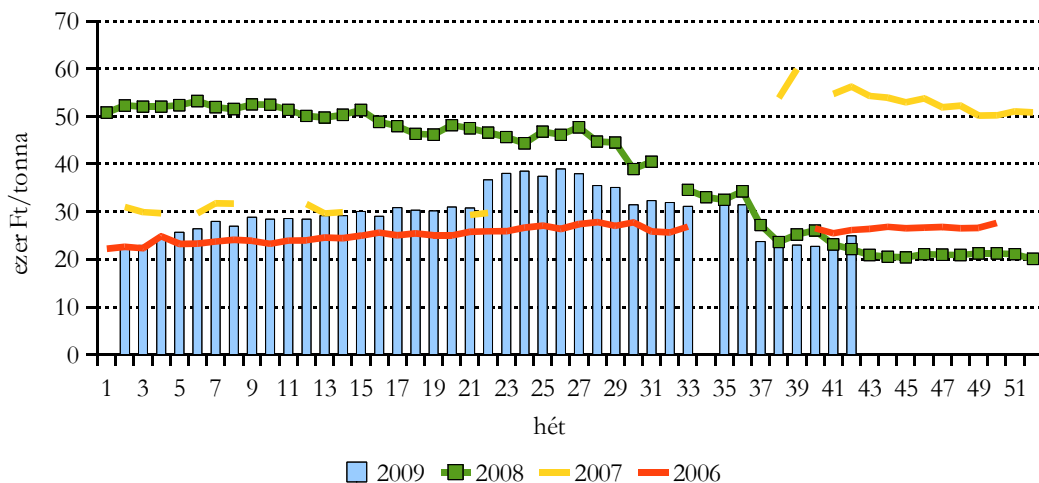
Az étkezési búza termelői ára



Forrás: AKI PÁIR

2. ábra

A takarmánykukorica termelői ára

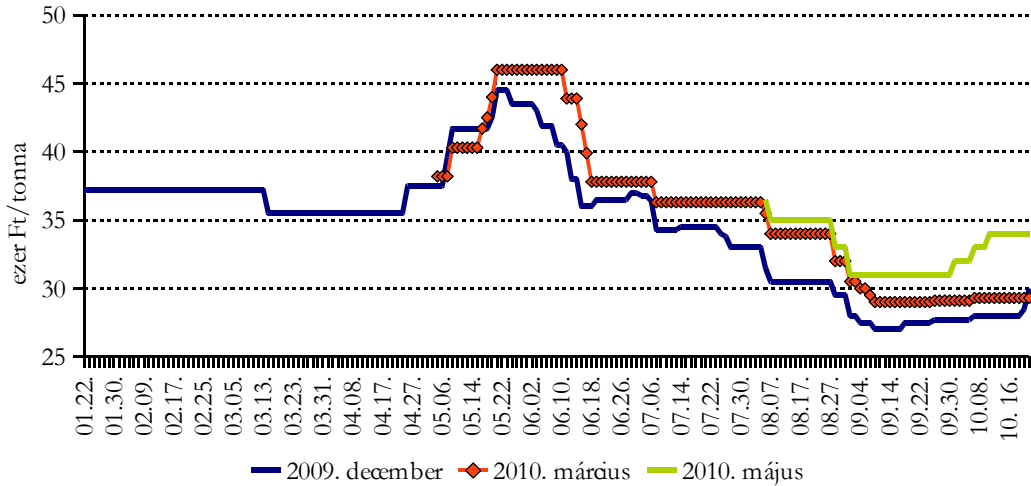


Forrás: AKI PÁIR

A gabonafélék jegyzése

3. ábra

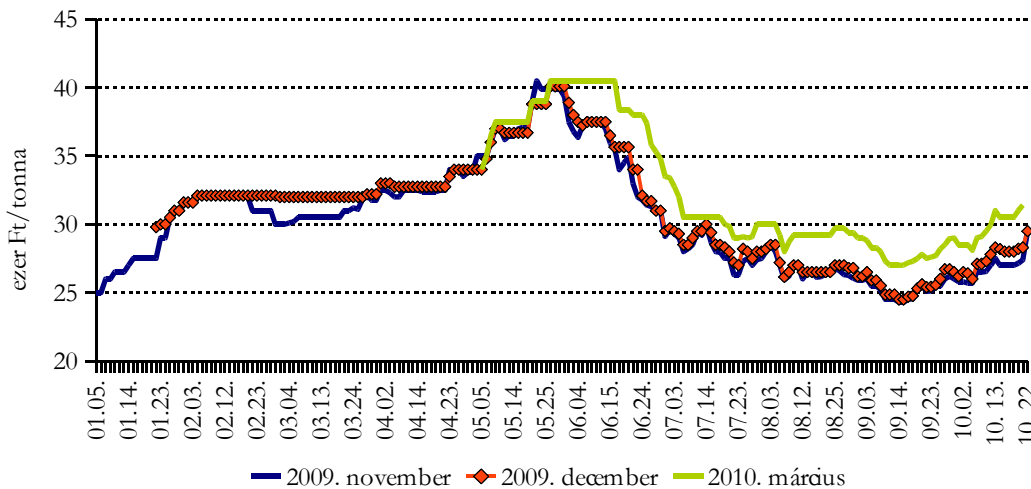
Az eurobúza különböző határidőre szóló jegyzése a Budapesti Értéktőzsdén



Forrás: BÉT

4. ábra

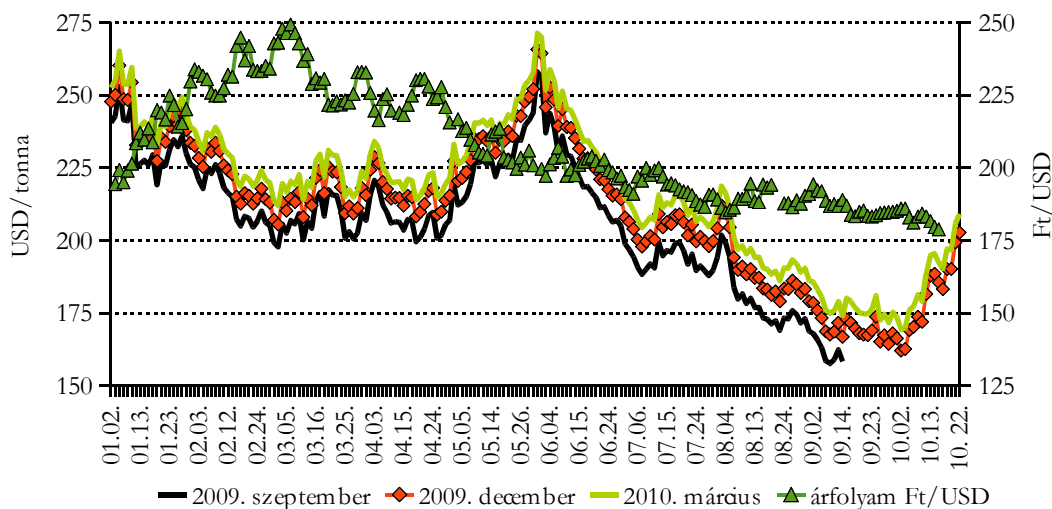
A takarmánykukorica különböző határidőre szóló jegyzése a Budapesti Értéktőzsdén



Forrás: BÉT

5. ábra

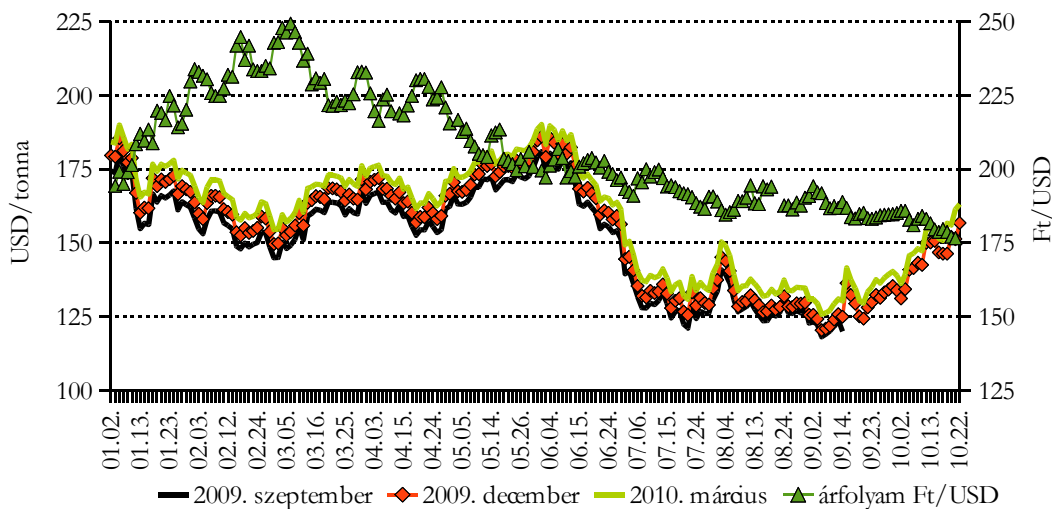
A búza különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén



Forrás: HGCA – The Home Grown Cereals Authority, MNB

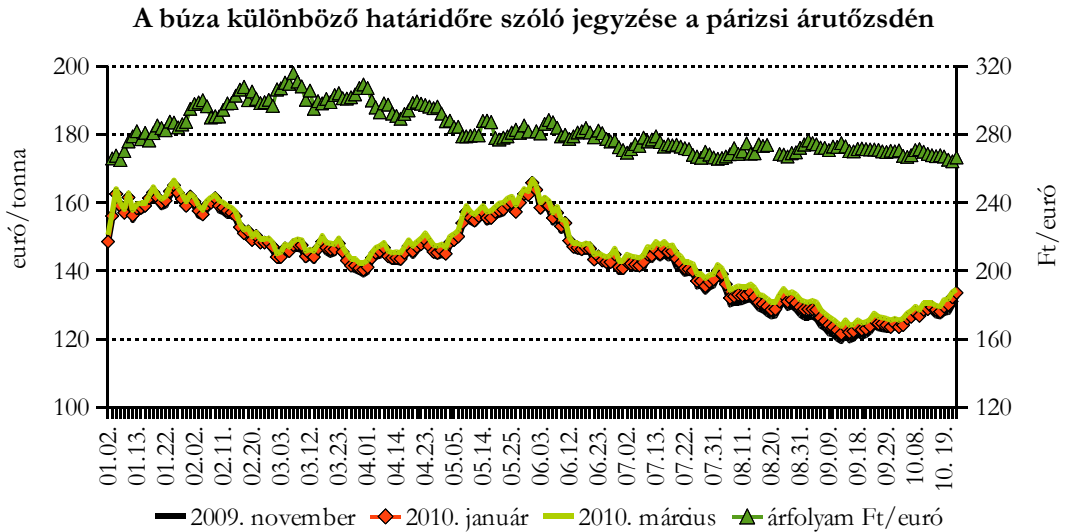
6. ábra

A kukorica különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén



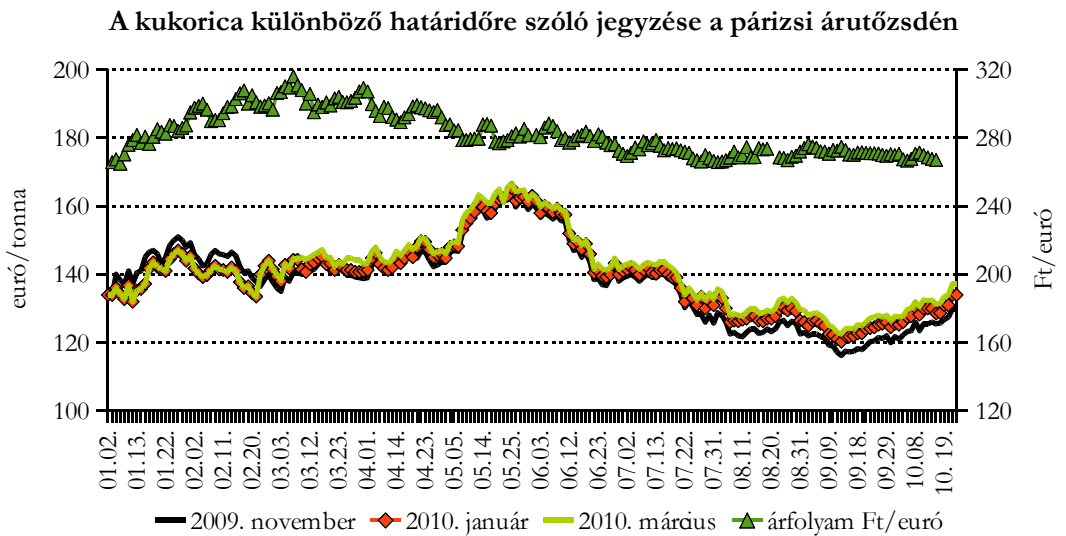
Forrás: HGCA – The Home Grown Cereals Authority, MNB

7. ábra



Forrás: HGCA – The Home Grown Cereals Authority, MNB

8. ábra



Forrás: HGCA – The Home Grown Cereals Authority, MNB

3. táblázat

A gabona alapú termékek feldolgozói értékesítési ára

Gabona alapú termékek	Mértékegység	Országos				
		2008. 42. hét	2009. 41. hét	2009. 42. hét	2009. 42. hét / 2008. 42. hét [%]	2009. 42. hét / 2009. 41. hét [%]
Finomliszt BL 55	tonna	1 760,56	1 001,65	1 098,13	62,37	109,63
ömlesztett	Ft/kg	69,16	56,50	57,02	82,44	100,91
Finomliszt BL 55	tonna	1 975,04	1 805,53	1 477,20	74,79	81,82
zsákos	Ft/kg	73,24	59,27	58,78	80,26	99,17
Finomliszt BL 55	tonna	1 088,53	810,69	845,34	77,66	104,27
zacskós	Ft/kg	81,81	65,30	65,22	79,73	99,88
Rétesliszt BFF 55	tonna	74,83	75,04	65,86	88,01	87,77
ömlesztett	Ft/kg	76,52	63,64	65,10	85,09	102,29
Rétesliszt BFF 55	tonna	17,10	24,87	26,60	155,56	106,96
zsákos	Ft/kg	83,11	68,58	71,25	85,73	103,88
Rétesliszt BFF 55	tonna	250,82	62,40	83,69	33,36	134,12
zacskós	Ft/kg	93,64	75,84	76,82	82,04	101,30
Fehér kenyérliszt BL 80	tonna	1 263,51	513,45	727,02	57,54	141,59
ömlesztett	Ft/kg	68,44	55,12	53,84	78,67	97,68
Fehér kenyérliszt BL 80	tonna	1 385,48	842,63	865,49	62,47	102,71
zsákos	Ft/kg	71,64	58,51	56,74	79,20	96,98
Tésztaipari liszt TL 50	tonna	563,75	378,12	422,59	74,96	111,76
ömlesztett	Ft/kg	73,30	59,60	59,49	81,17	99,82
Tésztaipari liszt TL 50	tonna	83,90	60,18	38,80	46,25	64,47
zsákos	Ft/kg	76,82	66,28	67,20	87,48	101,38
Étkezési búzadara AD	tonna	115,67	54,66	84,99	73,48	155,49
zacskós	Ft/kg	90,61	78,96	76,94	84,91	97,44

Forrás: AKI PÁIR

4. táblázat

A megfigyelt gabona alapú termékek fogyasztói ára

Termék	2008. október	2009. szeptember	2009. október*
Finomliszt BL 55	163	161	160
Fehér kenyér	238	226	223
Félbarna kenyér	204	223	218
Étkezési búzadara AD	190	192	181

* 2009. október 20-ig.

Forrás: AKI PÁIR

Külpiaci információk

Határidős piacok (2009. október 16.)

5. táblázat

Búza

MATIF, Párizs			CBOT, Chicago (őszi lágú búza)*			Kansas (őszi kemény búza)**		
Szállítási határidő	euró/ tonna	Ft/tonna	Szállítási határidő	USD/ tonna	Ft/tonna	Szállítási határidő	USD/ tonna	Ft/tonna
2009. november	126,50	33 858	2009. december	183,24	32 932	2009. december	187,56	33 708
2010. január	128,00	34 259	2010. március	190,22	34 186	2010. március	193,16	34 715
2010. március	129,50	34 661	2010. május	194,72	34 995	2010. május	197,29	35 457
2010. május	131,50	35 196	2010. július	198,49	35 673	2010. július	201,52	36 217
2010. augusztus	141,25	37 806	2010. szeptember	203,91	36 647	2010. szeptember	205,84	36 994
2010. november	138,25	37 003	2010. december	-	-	2010. december	-	-

Minneapolis (tavaszi kemény búza)***			LIFFE****		
Szállítási határidő	USD/ tonna	Ft/tonna	Szállítási határidő	GBP/ tonna	Ft/tonna
2009. december	193,44	34 765	2009. november	100,5	29 542
2010. március	199,41	35 838	2010. január	103,25	30 350
2010. május	203,36	36 548	2010. március	105,75	31 085
2010. július	207,31	37 258	2010. május	108,4	31 864
2010. szeptember	211,53	38 016	2010. július	110,65	32 526
2010. december	-	-	2010. november	113,15	33 260

* SRW – Soft Red Winter.

** HRW – Hard Red Winter.*** DNS – Dark Northern Spring.

**** Étkezési és takarmánybúza.

MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers

CBOT/CME – Chicago Board of Trade. LIFFE – London International Financial Futures and Options Exchange

Forrás: HGCA – The Home Grown Cereals Authority

6. táblázat

Kukorica

Szállítási határidő	MATIF, Párizs		Szállítási határidő	CBOT, Chicago	
	euró/tonna	Ft/tonna		USD/tonna	Ft/tonna
2009. november	125,75	33 657	2009. december	146,46	26 322
2010. január	128,75	34 460	2010. március	151,08	27 152
2010. március	131,50	35 196	2010. május	154,53	27 772
2010. június	-	-	2010. július	157,68	28 338
2010. augusztus	137,50	36 802	2010. szeptember	159,84	28 726
2010. november	137,00	36 668	2010. december	162,40	29 187

MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers

CBOT/CME – Chicago Board of Trade

Forrás: HGCA – The Home Grown Cereals Authority

7. táblázat

Repce

Szállítási határidő	MATIF, Párizs	
	euró/tonna	Ft/tonna
2009. november	267,75	71 663
2010. február	272,50	72 935
2010. május	277,25	74 206
2010. augusztus	279,50	74 808
2010. november	282,25	75 544
2011. február	282,75	75 678

MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers

Forrás: HGCA – The Home Grown Cereals Authority

8. táblázat

Az étkezési búza és a takarmánykukorica határidős kikötői ára

	2008. 42. hét		2009. 42. hét		Szállítási hónap
	euró/tonna	Ft/tonna	euró/tonna	Ft/tonna	
Étkezési búza					
Franciaország					
Rouen	142	37 301	121	32 423	október
La Pallice	143	37 563	127	33 882	november
Creil*				-	-
Németország					
Hamburg	162	42 441	128	34 191	október
Würzburg	143	37 332	103	27 380	október
Köln	150	39 297	120	32 054	október
Drezda	135	35 367	106	28 315	október
Dánia					
Koppenhága				-	-
Olaszország					
Milánó				-	-
Bologna				-	-
Belgium					
Brüsszel	149	39 035	128	34 191	október
Spanyolország					
Barcelona**	155	40 607		-	október
Ausztria					
Bécs	153	39 952		-	október
Finnország					
Nokia				-	-
Takarmánykukorica					
Franciaország					
Creil*			117	31 210	november
Bordeaux/Bayonne	121	31 799	119	31 889	október
La Pallice	124	32 585	120	32 156	október
Németország					
Hamburg			133	35 527	október
Olaszország					
Bologna				-	-
Spanyolország					
Barcelona**	143	37 463	-	-	október

* FOB: Free on Board – költségmentesen a hajó fedélzetére rakva.

** Import búzaár.

Forrás: HGCA – The Home Grown Cereals Authority

A takarmánybúza és a takarmányárpa határidős kikötői ára

	2009. 42. hét		Szállítási hónap
	euró/tonna	Ft/tonna	
Takarmányárpa			
Anglia			
Kelet-Anglia	97	25 780	október
Franciaország			
Rouen	97	25 868	november
La Pallice	95	25 334	november
Creil*	93	24 799	november
Németország			
Hamburg	103	27 513	október
Hannover	100	26 712	október
München	97	25 911	október
Drezda	-	-	-
Dánia			
Koppenhága	-	-	-
Olaszország			
Bologna	-	-	-
Belgium			
Brüsszel	107	28 582	október
Spanyolország			
Barcelona	-	-	-
Ausztria			
Bécs	-	-	-
Finnország			
Raisio	-	-	-
Takarmánybúza			
Franciaország			
Creil*	113	30 142	november
Németország			
Hamburg	119	31 787	október
Hollandia			
Rotterdam*	126	33 524	október
Belgium			
Brüsszel	122	32 589	október

* FOB: Free on Board – költségmentesen a hajó fedélzetére rakva.

Forrás: HGCA – The Home Grown Cereals Authority

10. táblázat

Nemzetközi gabonajegyzékek

	2009. 10. 09.		2009. 10. 16.		Szállítási hónap	Kikötő
	USD/tonna	Ft/tonna	USD/tonna	Ft/tonna		
BÚZA						
keménybúza						
(1) Kanada CWRS 13,5%	-	-	282,15	50 708,00	november	FOB St. Lawrence
(2) Ausztrália APH 14%	-	-	-	-	-	FOB Eastern States
(3) US No. 2 DNS 14%	-	-	-	-	-	FOB Portland
(4) US No. 2 HRW	206,50	38 041,43	215,80	38 783,58	október	FOB US Gulf
(5) Ausztrália ASW	-	-	-	-	-	FOB Eastern States
(6) EU, Franciaó. alapminőség	187,80	34 596,52	189,30	34 021,00	október	FOB Rouen
lágybúza						
(7) US No. 2 SRW	170,80	31 464,78	184,00	33 068,48	október	FOB US Gulf
(8) Ukrajna lágybúza	160,50	29 567,31	165,00	29 653,80	október	FOB Black Sea
DURUMBÚZA						
(9) Kanada CWAD 1	228,10	42 020,58	228,20	41 012,10	október	FOB St. Lawrence
(10) Kanada CWAD 2	217,80	40 123,12	218,00	39 178,96	október	FOB St. Lawrence
KUKORICA						
(11) US No. 3 YC	172,50	31 777,95	175,60	31 558,83	november	FOB US Gulf
Argentína	-	-	172,40	30 983,73	november	FOB Up River
ÁRPA						
(12) EU, Franciaó., takarmány	-	-	152,20	27 353,38	november	FOB Rouen
Oroszország, takarmány	130,00	23 948,60	136,00	24 441,92	október	FOB Black Sea
(13) US PNW	-	-	-	-	-	FOB PNW

(1) CWRS – Canada Western Red Spring: 13,5%-os fehérjetartalom, keménybúza

(2) Ausztrália APH – Australian Prime Hard: 14%-os fehérjetartalom, keménybúza

(3) US No. 2 DNS – USA Dark Northern Spring: 14%-os fehérjetartalom, keménybúza

(4) US No. 2 HRW – USA Hard Red Winter: 13,5%-os fehérjetartalom, keménybúza

(5) ASW – Australian Standard White: standardbúza

(6) EU, Franciaó. alapminőség: a világgiazi árnak elfogadott EU támogatások nélküli franciaországi ár

(7) US No. 2 SRW – USA Soft Red Winter: 10,3%-os fehérjetartalom, lágybúza

(8) Ukrajna lágybúza: 12%-os fehérjetartalom, lágybúza

(9) Kanada CWAD 1 – Canada Western Amber Durum 1: kemény

(10) Kanada CWAD 2 – Canada Western Amber Durum 2: kemény

(11) US YC 3 – USA No. 3 Yellow Corn

(12) EU, Franciaó., takarmányárpa: a világgiazi árnak elfogadott EU támogatások nélküli franciaországi ár

(13) US PNW – USA Pacific Northwest

FOB: Free on Board – költségmentesen a hajó fedélzetére rakva.

Forrás: HGCA – The Home Grown Cereals Authority

OLAJNÖVÉNY-PIACI JELENTÉS

- **A chicagói árutőzsdén a szójabab és származékai őszi és téli határidőkre szóló jegyzései tovább mérséklődtek október első felében.**
- **A párizsi árutőzsdén a repcemag novemberi és februári határidőre szóló jegyzései 68-72 ezer forint között ingadoztak az elmúlt két hétben.**
- Magyarországon a napraforgó- és repcemag valamennyi határidős jegyzése rövid stagnálást követően emelkedni kezdett a 42. héten.

Világpiaci helyzet

A **chicagói árutőzsdén** a szójabab és származékai legközelebbi határidőkre szóló jegyzései október első két hetében tovább csökkentek (1-3. ábra). A kőolaj tartósan alacsony árával és a szójabab kedvező terméskilátásaival magyarázható a jegyzések mérséklődése. Az USDA felfelé korrigálta a 2009/2010. gazdasági évre várható globális szójabab kibocsátást. A legújabb becslés szerint 246,1 millió tonna szójabab lesz betakarítható, ami több mint 15%-os emelkedést jelent az előző gazdasági évhez képest (210,6 millió tonna). A korábbi prognózishoz képest Argentínában és az Egyesült Államokban várható nagyobb kibocsátás. A világ éves szójabab felhasználását 231,6 millió tonnára becsülik, ebből a szójadara formájában felhasznált termény 85%-ot tesz ki.

Kanada a 2009/2010. gazdasági évben (augusztus-július) az előrejelzések szerint 10,3 millió tonna repcemagot állít elő, ami elmarad az előző év kibocsátástól (12,6 millió tonna). Az éves belső felhasználás 5,3 millió tonna körül várható, exportra akár 6 millió tonna repcemag is kerülhet.

A **világ** napraforgómag termelése a 2009/2010. gazdasági évben (október-szeptember) 31,7 millió tonna körül alakul, közel 3 millió tonnával marad el az előző évi kibocsátástól. A legnagyobb visszaesés a FÁK országokban várható.

Malajzia a 2009/2010. gazdasági évben (október-szeptember) várhatóan 18,2 millió tonna pálmaolajat állít elő, amely 5%-kal haladja meg az előző évi kibocsátást (17,3 millió tonna). A belső felhasználás 3 millió tonna körül alakul, az export elérheti akár a 16 millió tonnát is. Malajzia 2009 januárja és szeptembere között 11,7 millió tonna pálmaolajat exportált, 5%-kal többet mint egy évvel korábban. A legfontosabb célpiacok: Kína (2,9 millió tonna), Pakisztán (1,4 millió tonna) és az Európai Unió (1,3 millió tonna) voltak.

Európai kitekintés

Az Oil World adatai szerint az **EU-ban** az előző évinél 10%-kal több, 21,1 millió tonna repcemagot takarítottak be. Németországban 6,3 millió, Franciaországban 5,6 millió, Lengyelországban 2,4 millió és az Egyesült Királyságban 1,9 millió tonna volt a repcemag termése.

Az **Unió** a 2009/2010. gazdasági évben 6,4 millió tonna napraforgómagot takaríthat be, amely 400 ezer tonnával kevesebb, mint egy évvel korábban. Franciaország termelése 1,6 millió,

Magyarországé 1,3 millió, Romániáé és Bulgáriáé 1,1-1,1 millió tonna körül alakul. A várható behozatal 400 ezer tonna lesz, amelynek közel 40%-a Ukrajnából importból származhat.

Hazai körkép

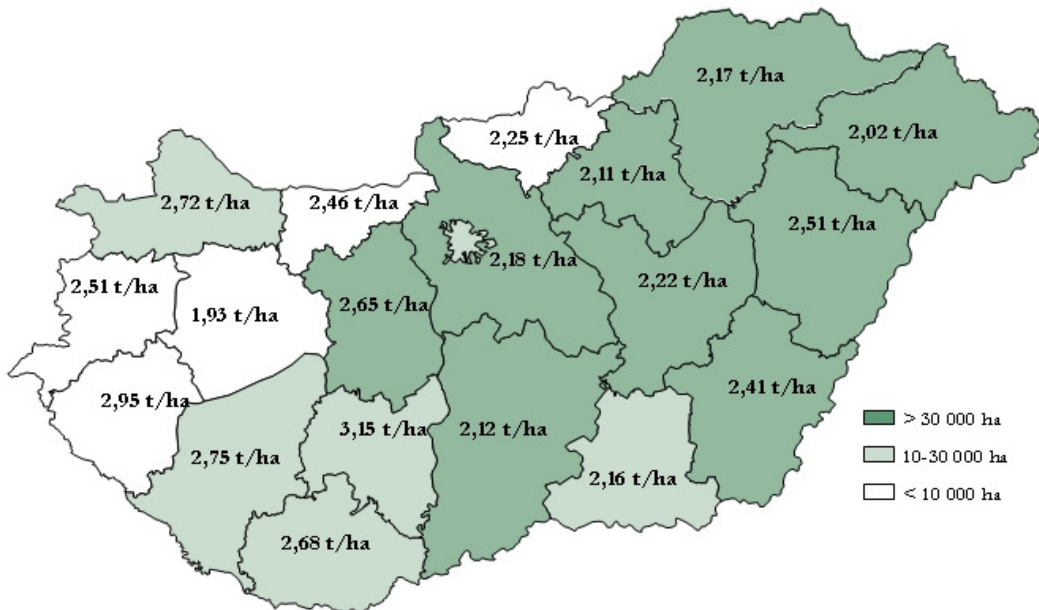
A BÉT-en mind a repcemag, mind a napraforgómag legközelebbi határidős jegyzései rövid stagnálást követően október közepén emelkedni kezdtek (6. ábra). A novemberi határidőre a napraforgómag elszámoló ára tonnánként 52-53 ezer, a repcemagé pedig 62-64 ezer forint között mozgott a 41. héten

A napraforgómag iránt továbbra is élénk a kereslet. A termelői ára 58-59 ezer Ft/tonna, mintegy 10%-kal magasabb a tőzsdei jegyzéseknél. A napraforgómag idei kibocsátása 1,3 millió tonna körül alakul, kb. 150 ezer tonnával lesz kevesebb a termés mint az előző évben..

Szójababot 2009 tavaszán 31 330 hektáron vetettek, 11%-kal nagyobb területen, mint egy évvel korábban. Az MgSzH október eleji jelentése szerint az idei kibocsátás 70 ezer tonna körül várható. Baranya megye adja az összes termőterület közel 50%-át. Az országos hozam hektáronként 2,3 tonna körül várható, míg a tavalyi átlag 2,65 tonna volt.

1. ábra

A napraforgómag termésátlaga 2009-ben

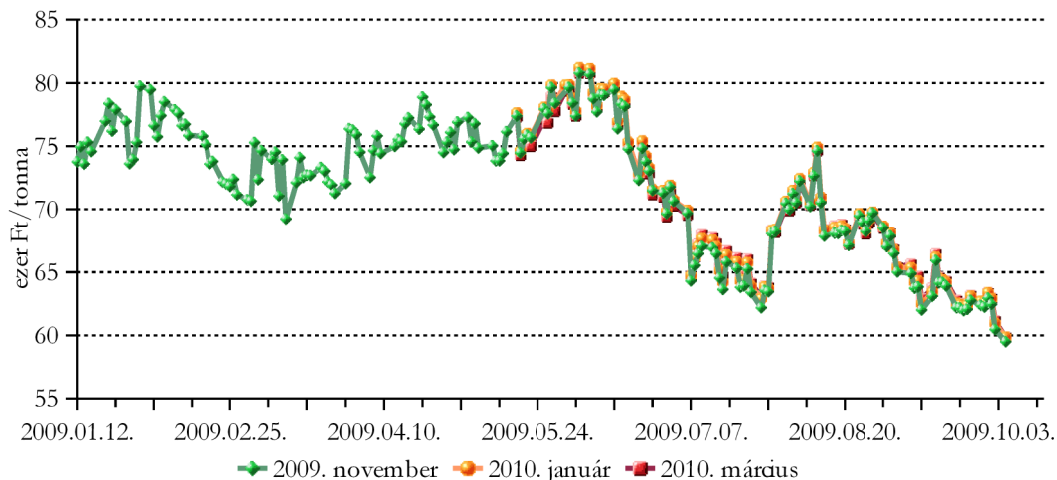


Forrás: AKI Statisztikai Osztály, Tájékoztató jelentés az őszi mezőgazdasági munkákról c. kiadvány adatai alapján saját szerkesztés

Az olajos magvak és termékeinek jegyzése néhány kiemelt árutőzsdén

2. ábra

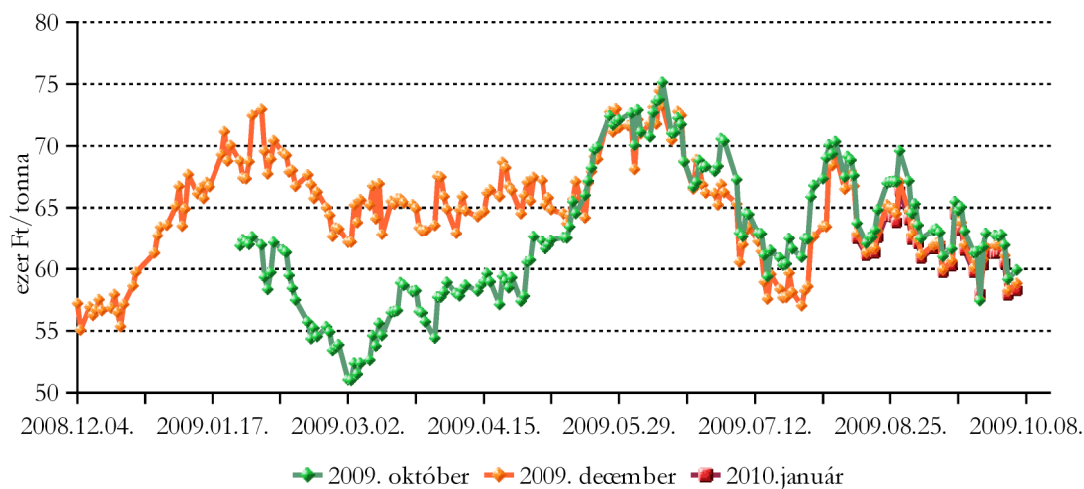
A szójabab különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén



Forrás: CME/CBOT – Chicago Board of Trade

3. ábra

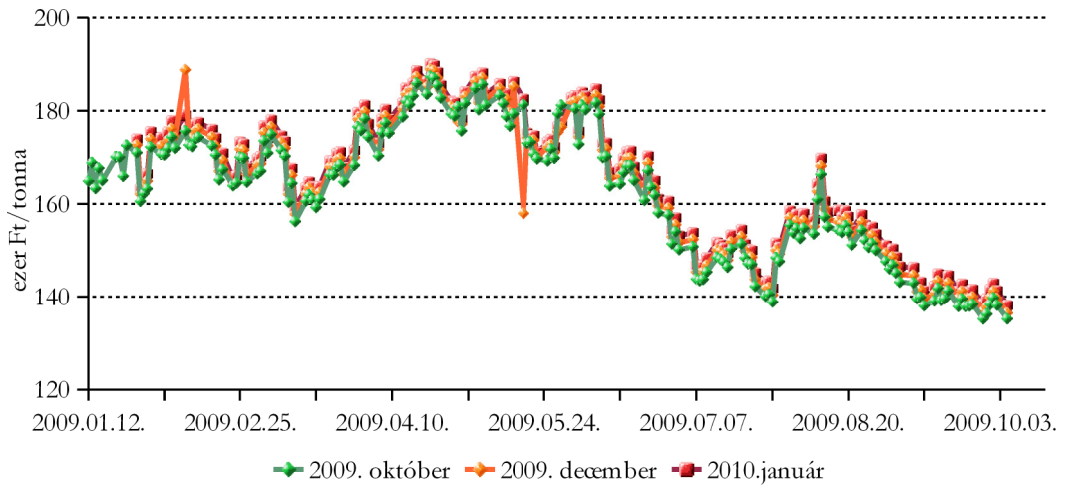
A szójaliszt különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén



Forrás: CME/CBOT – Chicago Board of Trade

4. ábra

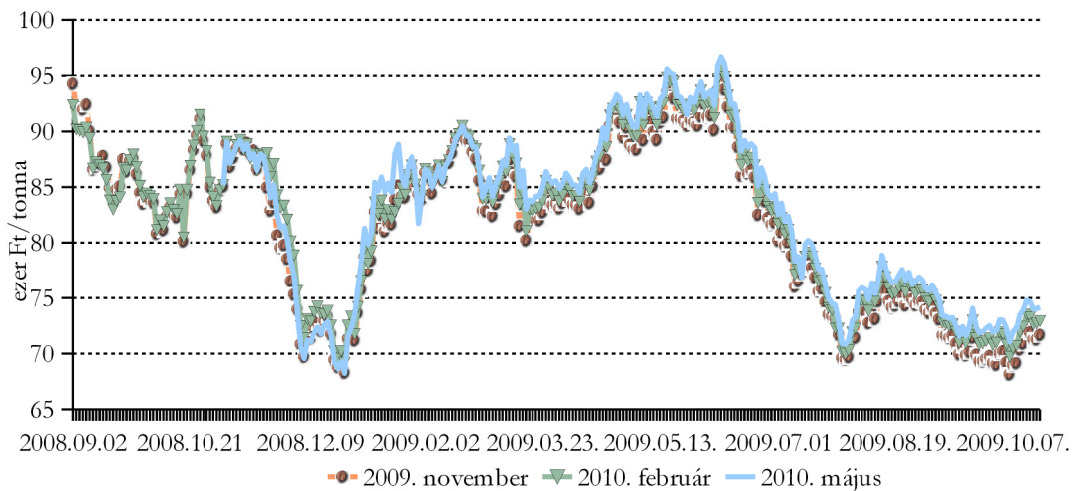
A szójaolaj különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén



Forrás: CME/CBOT – Chicago Board of Trade

5. ábra

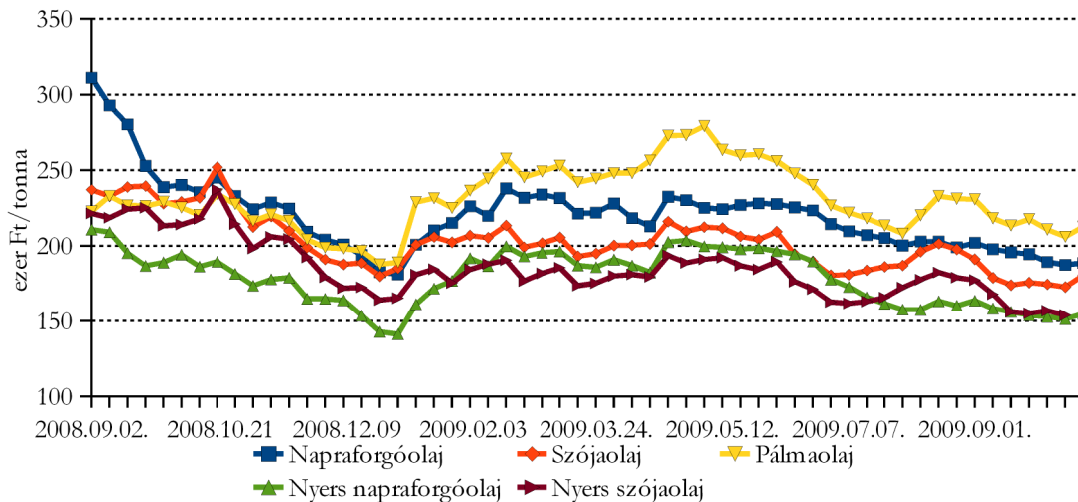
A repce különböző határidőre szóló jegyzése a párizsi árutőzsdén



Forrás: MATIF

6. ábra

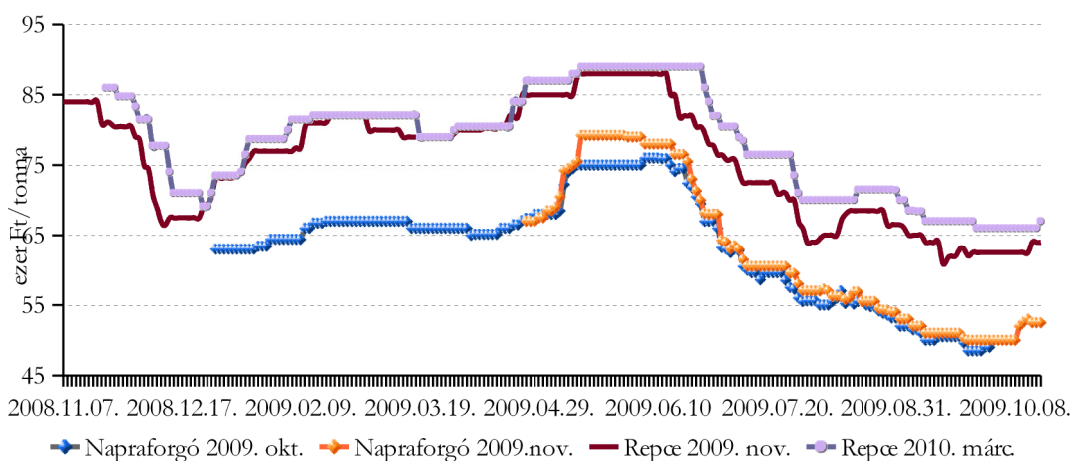
A növényi olajok jegyzése a milánói árutőzsdén



Forrás: Borsa di Milano

7. ábra

A napraforgó- és repcemag különböző határidőre szóló jegyzése a Budapesti Értéktőzsdén



Forrás: BÉT

1. táblázat

**A fontosabb hazai olajos magvak termelői-, a belőlük készült termékek feldolgozó
értékesítési átlagára**

Megnevezés	Mértékegység	2008. október	2009. szeptember	2009. október*	2009.október/ 2008. október(%)	2009. október/ 2009. szeptember (%)
Ipari napra-	tonna	274 499	227 816	131 285	47,83	57,63
forgómag	Ft/tonna	77 892	59 186	57 570	73,91	97,27
Repcemag	tonna	26 980	74 125	8 532	31,62	11,51
	Ft/tonna	98 030	72 513	66 731	68,07	92,03
Nyers napra-	tonna	-	-	-	-	-
forgóolaj	Ft/tonna	-	-	-	-	-
Napraforgó-	tonna	10 910	42 716	-	-	-
dara	Ft/tonna	27 141	32 591	-	-	-
Nyers	tonna	5 097	7 441	-	-	-
repceolaj	Ft/tonna	228 618	167 682	-	-	-
Repcedara	tonna	10 417	9 953	3 501	33,61	35,18
	Ft/tonna	25 732	33 137	33 384	129,74	100,75

Forrás: AKI PÁIR/* előzetes adatok

2. táblázat

A nyers növényolajok ára és jegyzése

Termék	Időpont	Hollandia	Francia- ország	Olaszország	Egyesült Államok	Magyar- ország
		Ártípus (Ft/tonna)				
		Rotterdam (FOB)	Heti tőzsdei átlagár	Heti tőzsdei átlagár	Heti tőzsdei átlagár	Heti értékesítési ár
Napraforgóolaj	2009-10-06	-	-	151 369	-	-
	2009-10-13	-	-	155 070	-	-
	2009-10-20	-	-	155 722	-	-
Repceolaj	2009-10-06	-	277 399	-	-	-
	2009-10-13	-	279 260	-	-	-
	2009-10-20	-	-	-	-	-
Szójaolaj	2009-10-06	-	-	154 036	135 501	-
	2009-10-13	-	-	161 783	143 633	-
	2009-10-20	-	-	162 349	146 356	-

Forrás: AKI PÁI161783R, BM, CBOT, AMI, MATIF

3. táblázat

Európai olajnövény- és dara árak és jegyzések

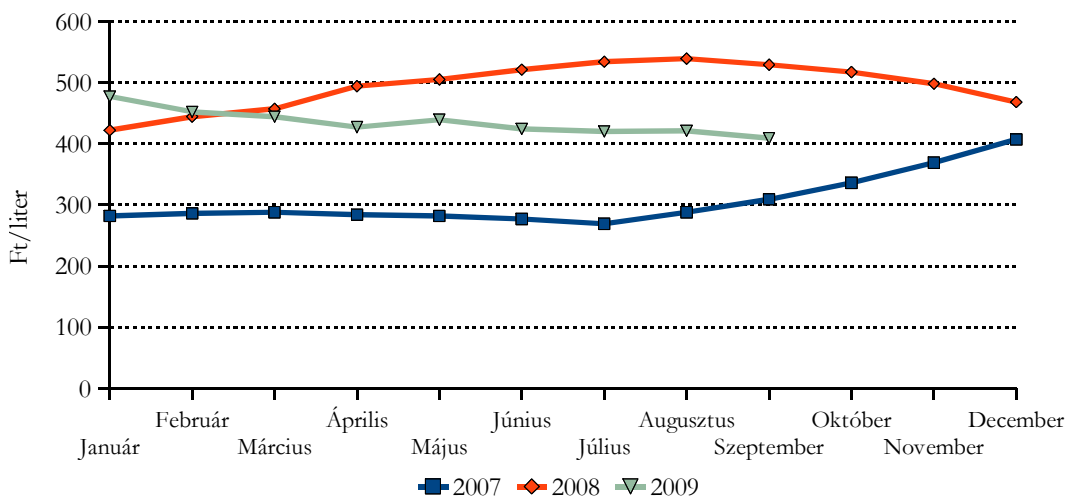
Termék	Időpont	Hollandia	Franciaország	Németország	Ausztria	Magyarország
		Ártípus (Ft/tonna)				
		Prompt ár az olajmalom kapujában	Heti tőzsdei átlagár	Hamburg (CIF)**	Heti tőzsdei átlagár	Heti termelői és értékesítési ár *
Napraforgómag	2009-10-06	-	-	-	46 011	58 539
	2009-10-13	-	-	-	47 662	56 956
	2009-10-20	-	-	-	48 372	-
Napraforgódara	2009-10-06	-	-	-	28 673	-
	2009-10-13	-	-	-	30 209	-
	2009-10-20	-	-	-	29 818	-
Repcemag	2009-10-06	-	68 949	-	56 680	66 864
	2009-10-13	-	71 896	70 989	58 403	66 617
	2009-10-20	-	70 868	71 154	57 648	-
Repcedara	2009-10-06	-	-	-	30 007	33 686
	2009-10-13	-	-	-	31 551	33 013
	2009-10-20	-	-	-	31 143	-

* A termelői ár a mag, az értékesítési ár a dara esetén értendő. / ** CIF – Cost, Insurance and Freight – az ár tartalmazza a költséget, a biztosítást és a fuvardíjat

Forrás: AKI PÁIR, AMI, BLPW, MATIF

7. ábra

A napraforgóolaj fogyasztói ára



Forrás: KSH

BIOÜZEMANYAG MELLÉKLET

Az európai bioetanol-termelés alakulása

Az Európai Unió bioetanol előállításában az első mérföldkövet a közlekedési ágazatban, illetve más megújuló üzemanyagok használatának előmozdításáról szóló 2003/30-as (L123 Official Journal) Tanácsi irányelv jelentette. Az irányelv 2010-re célul tűzte ki az energiatartalom alapján az 5,75%-os bekeverési arány elérését, és engedélyezte az egyes tagállamok számára a termelés támogatását.

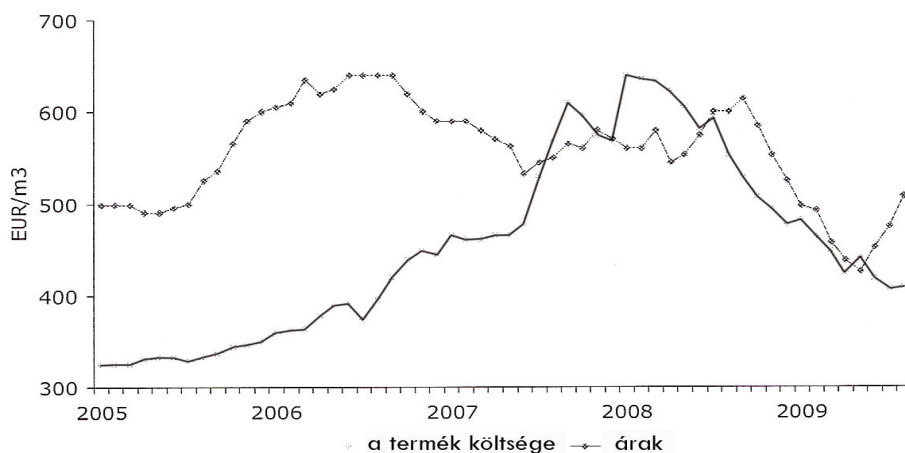
A bioetanol üzemek építése viszonylag lassan indult be. Ennek oka, hogy egy-egy üzem építése és működésbe helyezése nagyon költséges. A befektetőknek a nemzeti támogatások és az adókedvezmények nem jelentettek elegendő biztosítékot a kockázatok vállalására, mert azokat viszonylag könnyen vissza is lehetett vonni.

Az európai bioetanol-előállítás legfontosabb alapanyagai: takarmánybúza (39%), cukorrépa melasz (24%), kukorica (13%), árpa (12%), egyéb összesen (12%). Összességében a termelés 60-70%-ában gabonára alapult, ezért Európában a termelés költségeit a gabonafélék ára jelentős mértékben befolyásolja.

Bizonytalanság volt abban is, hogy az üzemek elláthatók-e megfelelő mennyiségű európai alapanyaggal.

2006-ban és 2007-ben az egész világon (2006.: 1995,2 millió tonna, 2007.: 2121 millió tonna) és ezen belül az Európai Unióban is (2006.: 260 millió tonna; 2007.: 256,6 millió tonna) gyenge gabonatermést takarítottak be. A búza globális készlete 2007-ben 252 609 ezer tonnára, kukorica készletek 130 798 ezer tonnára süllyedt a gazdasági év végén.

EU Bioetanol: költségek és árak



Forrás: F.O. Licht World Ethanol & Biofuels Report 2009. szeptember 25.

2006-ban és 2007-ben a bioetanol termelés legfontosabb alapanyagát képező gabonafélék ára folyamatosan emelkedett. A párizsi árutőzsdén a kukorica legközelebbi határidőre szóló jegyzése 2007 második negyedévében 160-180 €/t között mozgott (2005. II.: 110-120 €/t, 2006. II.: 120-130 €/t). Hasonlóan jelentős emelkedés jellemezte a londoni árutőzsdén a takarmánybúza árakat. A takarmánybúzát 2007 második negyedévében a legközelebbi határidőre 105-110 €/t-ért jegyezték (2005 II.: 70-75 €/t; 2006.: 75-85 €/t). 2007 harmadik negyedévében a gyenge termésmennyiség, az alacsony készletek és az ehhez kapcsolódó spekulációk miatt az árak tovább emelkedtek (kukorica párizsi árutőzsdén 200-240 €/t; takarmánybúza londoni árutőzsdén 110-150 €/t).

Az európai bioetanol-termelés legfontosabb alapanyagainak áremelkedése folyamatosan emelte a termelés költségeit.

Más tényezők is kedvezőtlen hatást gyakoroltak a bioetanol piacra. A 2003/30-as Tanácsi irányelv 2010-re határozta meg a kötelező bekeverési arány elérését, a részcélokat azonban a tagállamok nem vették szigorúan. Az Európai Unióban minden évben elmaradt a bekeverési arány növelése a tervezettől, ezért a befektetők a vártnál kisebb kereslettel szembesültek. A gyenge kereslet miatt az üzemek nem tudták többletköltségeiket továbbhárítani, ezért miközben a termelés költségei emelkedtek, a bioetanol árak kisebb ingadozásokkal változatlanok maradtak., a termelés veszteségessé vált. Több üzem a veszteségek miatt átmenetileg felfüggesztette a termelését.

Tovább nehezítette a helyzetet a beáramló nagy mennyiségű, az európainál olcsóbb brazil import, (2007: 509,57 ezer tonna), mellyel szemben az európai termék nem volt versenyképes.

Kedvezőtlenül hatott az ágazatra az élelmiszer/üzemanyag kérdéstről ekkor napirenden lévő heves vita. Mára egyértelművé vált, hogy az élelmiszerárak emelkedését nem a bioüzemanyag-előállítás okozta.

A kedvezőtlen helyzet a **2008-as** termés betakarításáig tartott. 2008-ban Európában rekord gabonatermést takarítottak be, 313,3 millió tonnát. A takarmánybúza ára 32%-ot, a kukoricáé 47%-ot esett 2008 júliusától decemberig.

2008 őszén az ásványolaj ára összeomlott, ezt az ármozgást követte a bioetanol ára. A bioetanol áresése az alapanyagok árához képest valamivel később, októberben indult, és mélypontját 2009 elején érte el. Ebben az időintervallumban a bioetanol ára 30%-kal csökkent. Az áresését a Brazíliából beáramló olcsó nagy mennyiségű import gyorsította (614,6 ezer tonna), de a bioetanol-előállítása a korábban és gyorsabban összeomló alapanyagárak miatt jövedelmező tudott maradni. A bioetanol árak zuhanása miatt azonban a jövedelmezőség az év végéig folyamatosan romlott.

2008 nyarán sok bioetanol-üzem újraindította a termelést. Az Európai Unió termelése 2008-ban jelentős mértékben, 36%-kal nőtt (2007.: 1,803 billió liter, 2008.: 2,816 billió liter).

2008-ban, mind a termelés, mind az import nőtt. Az import termék versenyképesebb maradt a belső termelésből származó bioetanolnál, ezért az európai üzemekben készletek halmozódtak föl. Európa bioetanol készlete 2008 végén rekord méretű 1790,3 ezer m³ volt (2007.: 1649,5 ezer m³).

A bioetanol ára **2009** első hónapjaiban érte el mélypontját, mivel akkor valamennyi hajtóanyag iránt csökkent a kereslet, és a bioetanol készlet magas volt. A termelés átmenetileg veszteségesé vált.

A 2008-as kedvező gabonatermés az alapanyagok árát 2009 tavaszán is viszonylag alacsonyan tartotta. 2009 elején a párizsi árutőzsdén a legközelebbi határidőre kukoricát 130 €/t, míg a londoni árutőzsdén a takarmánybúzát 100 €/t körül áron jegyezték.

Az ásványolaj ára lassú emelkedésnek indult. Az IPE Brent ásványolaj értéke januárban 40-50 \$/barrel volt, míg 2009 második negyedévében 60-70 \$/barrelre emelkedett. A bioetanol ára márciustól lassan követni kezdte az ásványolaj emelkedő trendjét.

2009-ben más kedvező tényező is hatást gyakorolt a bioetanol piacra.

A kötelező bekeverési arány 2009-ben már valamennyi tagállamban magasabb, mint a korábbi években volt, és annak betartását az egyes tagállamok már szigorúbban veszik.

Brazília szállításai csökkentek. Az EU 2009 első félévében összesen 634,5 millió liter bioetanol, 25%-kal kevesebbet importált, mint 2008 azonos időszakában (840,6 millió tonna). A belső termelésből származó bioetanol felhasználásának részaránya 2009-ben várhatóan javul.

2009 2. negyedévétől az EU bioetanol piacán az egyensúlyi helyzet javult, a termelés újra jövedelmezővé vált. A szakértők azzal számolnak, hogy az etanol-termelés és a felhasználás is körülbelül 1 billió literrel bővül 2009 végéig. A készlet az import csökkenése és a belső fogyasztás növekedése miatt az év végén várhatóan kevesebb lesz.

2010-re vonatkozóan a kilátások kedvezőek. Figyelembe véve, hogy 2009-ben a brazil szállítók visszaestek, a 2010-es évet kisebb készletmennyiséggel lehet majd megkezdni. A 2009-es jó gabonatermés (295,7 millió tonna) legalábbis az év első felében az alapanyag árát alacsonyan fogja tartani. A 2010-re előírt bekeverési arányt a tagállamok igyekeznek majd betartani.

2010-re a termelés jelentős bővülését prognosztizálják. Három nagy új üzem kezd meg jövőre termelését: Hollandiában az Abengoa 480 millió liter kapacitású üzeme, Nagy-Britanniában a Vivergo és Ensus cég 400-400 millió literes teljesítményű üzeme. A három üzem beindulása 1280 millió liter kapacitásbővülést jelent, ami az esetleges kezdeti technikai nehézségek ellenére is a termelés növekedését eredményezi.

Annak ellenére, hogy kedvezőek a termelésre vonatkozó kilátások, a fogyasztás gyorsuló növekedése miatt az import ismételt emelkedésével is számolni kell. Brazília 2009-ben jelentősen növelte cukor és bioetanol szállításait Indiába. India ültetvényeit az elmúlt két évben a monszon súlyosan károsította, ezért az ország nettó exportőrből nettó importőrré vált. Brazíliát az indiai szállítások nem kárpótolták az EU-ban és az USA-ban elszenvedett veszteségekért, ezért ezekbe az országokban az elkövetkező évben várhatóan újra növelni próbálja majd exportját.

Az ágazatra vonatkozó hosszabb távú előrejelzések már bizonytalanabbak. Az Európai Unió termelése **2020-ig** várhatóan 9-10 billió literre nő (2009-ben várhatóan 4 billió liter az üzemanyag célú termelés). Az előirányzott mennyiséget a termelés 8%-os bővítésével lehet elérni, ezért folyamatosan növekvő gabona felhasználással lehet számolni. Előfordulhat, hogy egy olyan év után, amikor kevesebb termést tudnak betakarítani, mely egy erős takarmány kereslettel is párosul, egyes gabona minőségi osztályok felértékelődnek.

A kereslet 2020-ban várhatóan 12-13 billió liter lesz. A kötelező bekeverési arány eléréséhez az EU-nak folyamatosan szüksége lesz importra.

Az élelmiszer/üzemanyag viták elcsendesedtek, jelenleg az ágazatot sokkal inkább környezetvédelemmel kapcsolatos kritika éri. Az EU-ban megtermelt többlet gabona mennyiség a bioetanol előállítás miatt nem kerül exportra, ezért a hagyományosan importáló országoknak növelniük

kell gabonatermelésüket. Az új területek megművelése, különösen, ha az erdő felégetését jelenti, növeli ott az emissziót.

Az Európai Unió 2009/28/EK Tanácsi irányelve (Official Journal L140) a megújuló energia támogatásáról szóló irányelve (RED) szigorú környezetvédelmi előírásokat rendel el. Az Unió által előírt 35%-os szén-dioxid megtakarítást teljesíteni kell. Azon üzemekben megtermelt bioüzemanyag, melyeknek termelése nem felel meg a környezetvédelmi követelménynek, termékei nem számítanak bele a 2020-ra előírt 10%-os kötelező bekeverési arány elérésébe.

Felhasznált irodalom:

Europe' ethanol industry is poised for further growth. F.O.Licht World Ethanol & Biofuel reports. 2009. szeptember 25.

Ethanol import sin H1 2009 down by 25% ont he year. F.O. Licht World Erthanol & Biofuel reports. 2009. szeptember 25.

Inae Riveras: Brazil ethanol prices seen low despite sugar spoke Thomson Reuters 2009. augusztus 17.

2009 world ethanol production growth to hit five-year low. F.O.Licht World Ethanol & Biofuels report. 2009. május

Patrick Knight: Accelerating too hard floods engine. The public ledger 2009. augusztus 31.



Agrárgazdasági Kutató Intézet
Piaci Árinformációs Rendszer

<https://pair.aki.gov.hu>